

Τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευτών ενηλίκων και ο ρόλος του εμπυχωτή σύμφωνα με την ανθρωπιστική προσέγγιση

Κρύστα Ρακαλλίδου-Ιωάννα Κομνηνού

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον Jarvis (2004), η εκπαίδευση των ενηλίκων πρέπει να είναι επικεντρωμένη στον εκπαιδευόμενο και ο εκπαιδευτής να είναι περισσότερο εμπυχωτής κατά τη μαθησιακή διαδικασία παρά πηγή πληροφοριών και γνώσεων. Επιπλέον, η εμπυχωτική λειτουργία είναι προτιμότερη από τη διδακτική, γιατί ενεργοποιεί τον κύκλο της μάθησης και την κριτική σκέψη των εκπαιδευομένων. Η πρόσβαση στη μάθηση διευκολύνεται, αν αυτή περιλαμβάνει πρακτική άσκηση, εφαρμογή, απόκτηση και αξιοποίηση εμπειριών. Η πορεία της μάθησης γίνεται πιο αποτελεσματική, αν οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργητικά σε αυτήν (Jaques, 2001· Κόκκος, 1998). Η ενεργητική συμμετοχή προωθείται μέσα από μεθόδους οι οποίες αναπτύσσουν την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, αλλά και μεταξύ των εκπαιδευομένων και δίνουν σε αυτούς πηγές, ώστε να αναζητούν πληροφορίες, να αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα, να επεξεργάζονται λύσεις και να μαθαίνουν πράττοντας (Κόκκος, 1999). Ο εκπαιδευτής, υιοθετεί ή όχι το ρόλο του εμπυχωτή, τις συμμετοχικές μεθόδους και τις αντίστοιχες τεχνικές, αν ασπάζεται την αντίστοιχη φιλοσοφία.

Ανθρωπιστική προσέγγιση και εμπυχωτική-διευκολυντική λειτουργία

Η εκπαίδευση ενηλίκων είναι "μια πρόσκληση για τη διερεύνηση των ανθρώπινων σχέσεων και η εκπαίδευση, αυτή καθαυτή, αποτελεί μια ανθρωπιστική διαδικασία" Jarvis (1995:34). Οι ανθρωπιστικές θεωρίες και προσεγγίσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων (Martin Buber, Malcolm Knowles, Jack Mezirow, Carl Rogers), ενισχύουν το ιδανικό της ενηλικιότητας: χαρακτηρίζονται από την εμπιστοσύνη προς τον εκπαιδευόμενο, τις δυνατότητες και τις θετικές τάσεις του. Επιπλέον, δίνουν μεγάλη σημασία

στη μορφωτική και, γενικότερα, αναπτυξιακή επίδραση στον εκπαιδευόμενο της *παιδαγωγικής σχέσης*.

Ως **εμπύχωση** ορίζεται η ανάπτυξη της δημιουργικής έκφρασης και των κοινωνικών ικανοτήτων μέσα από σχέσεις που βασίζονται στη συνεργατικότητα, την πρωτοβουλία, την αμοιβαία εμπιστοσύνη, την ειλικρίνεια, την ενσυναισθητική κατανόηση και την αποδοχή. Αναφέρεται στη στάση και τις μεθόδους διευκόλυνσης της ομάδας και των μελών της, ώστε να ενεργοποιηθούν, να θέσουν στόχους και να κινητοποιηθούν αποτελεσματικά για την επίτευξή τους, αναπτύσσοντας τη δυναμική της ομάδας και απελευθερώνοντας τον αυθορμητισμό και τη δημιουργικότητά τους (Κόκκος, 1999). Τα χαρακτηριστικά της εμπυχωτικής λειτουργίας είναι: α. η σύνδεση της παιδαγωγικής κατάστασης με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, β. ο πολλαπλασιασμός των πηγών γνώσης, γ. η διαφορετική τοποθέτηση του εκπαιδευτή, δ. η μετάβαση από την τάξη στην ομάδα ε. το βίωμα της γνώσης στ. η δημιουργικότητα που προσδιορίζεται με τέσσερα κριτήρια: την καινοτομία, τη διαφοροποίηση, την ευελιξία και τη σύνθεση, την ανάπτυξη και την προέκταση και την καταλληλότητα και το αποτέλεσμα (Κόκκος, 2000).

Η προσωποκεντρική προσέγγιση στην εκπαίδευση την οποία προτείνει ο Carl Rogers, αναφέρεται σε στάσεις και παιδαγωγικές διεργασίες που είναι απαραίτητες σε έναν εμπυχωτή. Περιλαμβάνει τα εξής χαρακτηριστικά: μεταφέρει το βάρος από τη διδασκαλία στη μάθηση, την αμεσότητα της σχέσης με τους εκπαιδευόμενους και την ομαδική συζήτηση. Δίνει έμφαση στη μορφωτική και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή, τον οδηγεί προς την αυτογνωσία και βασίζεται πρωτίστως στη διευκολυντική σχέση προσώπων, που αναπτύσσεται μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων. Μεριμνά για την ψυχολογική άνεση των εκπαιδευομένων προσπαθώντας να καλύψει τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες για σεβασμό, εμπιστοσύνη, ελευθερία και δημιουργικότητα (Κοσμόπουλος & Μουλαδούδης, 2003).

Όπως υποστηρίζει η Courau (2000), οι αρχές της εμπύχωσης ομάδας, σύμφωνα με τις οποίες θα οικοδομήσει την εκπαιδευτική του πρακτική ο εκπαιδευτής είναι:

α. Οι αρχές της κοινής λογικής:

Να καταφεύγει στην επίπληξη μόνο όταν εμποδίζεται η ομάδα, να μην ασκεί εξουσία στην ομάδα, να διαμορφώνει φιλικό κλίμα για να τον μιμούνται οι εκπαιδευόμενοι, να δίνει χρόνο στην ομάδα για να αυτορυθμίζεται, να κατανοεί την αντίσταση των εκπαιδευομένων κατά τη

διάρκεια αμφισβήτησης ή αναδόμησης της γνώσης και να καταφεύγει στην καθοδήγηση μόνο όσον αφορά τη μορφή και όχι την ουσία.

β. Οι αρχές της ψυχοκοινωνιολογίας:

- Οι ανάγκες των εκπαιδευομένων σύμφωνα με τη θεωρία του Maslow είναι αυτές της κατανόησης, της ασφάλειας, της δράσης, του «ανήκειν» και της θετικής αναγνώρισης.

- Είναι απαραίτητη, από τον εκπαιδευτή, η κατανόηση των σταδίων της ζωής μιας ομάδας: του προσανατολισμού, της αντιπαράθεσης, της σύνθεσης και του τερματισμού και η διαμόρφωση των σχέσεων σύμφωνα με αυτά.

- Ο εκπαιδευτής πρέπει να είναι ικανός να ερμηνεύει τα φαινόμενα στην εκπαιδευτική ομάδα σύμφωνα με το τρίγωνο του Κάρπμαν και να αποφεύγει λάθη συμπεριφοράς και χειραγώγησης.

- Οι εκπαιδευόμενοι μεταβιβάζουν συναισθήματα στους εκπαιδευτές και ταυτίζονται μαζί του.

- Είναι ανάγκη να υπάρχουν όλοι οι ρόλοι των εκπαιδευομένων στην ομάδα, ακόμη και εκείνου που αμφισβητεί και επικρίνει.

Σύμφωνα με τον Carl Rogers: οι εκπαιδευόμενοι έχουν μια φυσική ικανότητα να μαθαίνουν, αλλά μαθαίνουν κυρίως μέσω της πράξης. Οι εξωτερικές απειλές πρέπει να μειώνονται στο ελάχιστο. Μάλιστα η μάθηση διευκολύνεται, όταν ο εκπαιδευόμενος αντιληφθεί ότι το περιεχόμενό της σχετίζεται με τα προσωπικά του σχέδια και είναι συνυπεύθυνος κατά την εφαρμογή της μεθόδου εργασίας. Οι γνώσεις εσωτερικεύονται πιο βαθιά και διατηρούνται για περισσότερο χρόνο, όταν τις διαχειρίζονται με όλο τους το «είναι», δηλαδή με το συναίσθημα και τη νόηση.

Σημασία της έρευνας

Οι βασικές αρχές της ανθρωπιστικής προσέγγισης, προσεγγίζουν τις αρχές μάθησης στην εκπαίδευση ενηλίκων και σύμφωνα με προηγούμενες έρευνες για τις μεθόδους και τις τεχνικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτές, καθώς και για το ρόλο του εμπυχωτή-διευκολυντή, είναι σαφές ότι αυτές οι παράμετροι, συνιστούν καθοριστικό παράγοντα της αποτελεσματικής μάθησης. Επιπλέον, η εμπύχωση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για τον καθορισμό των σχέσεων της ομάδας των εκπαιδευομένων και της αποτελεσματικότητάς της. Άλλωστε, ένα από τα μέτρα που υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την αναβάθμιση της ποιότητας στην εκπαίδευση ενηλίκων, είναι η οδηγία προς τους φορείς οι οποίοι υλοποιούν

αντίστοιχα προγράμματα, να αναπτύσσουν μεθόδους που καλλιεργούν την ενεργητική συμμετοχή και τη μάθηση μέσω της εμπειρίας (Κόκκος, 2002). Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευτές πρέπει: α. Να λειτουργούν αξιοποιώντας εκπαιδευτικές τεχνικές οι οποίες αναπτύσσουν την ενεργητική συμμετοχή και τη μάθηση μέσω της πράξης. β. Να διευκολύνουν και να εμπυχώνουν την ομάδα των εκπαιδευομένων.

Σε αυτή την έρευνα ανιχνεύθηκε το αν και κατά πόσο οι εκπαιδευτές εφαρμόζουν ενεργητικές τεχνικές και τις συνδέουν επιτυχώς με τους στόχους. Η διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος είναι σημαντική γιατί στη χώρα μας υπάρχει έλλειψη ερευνητικών δεδομένων για τις προσωπικές και κοινωνικές ικανότητες των εκπαιδευτών ενηλίκων οι οποίες είναι απαραίτητες για τη λειτουργία τους ως εμπυχωτών. Επομένως, είναι σημαντικό να υπάρξουν συμπεράσματα για το βαθμό κατά τον οποίο επιτεύχθηκαν οι στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος του ΕΚΕΠΙΣ, ως προς το αν εφαρμόζουν τεχνικές κατάλληλες για την εκπαίδευση ενηλίκων.

Σκοποί και στόχοι

1. Η διερεύνηση της εκπαιδευτικής προσέγγισης που υιοθετούν οι εκπαιδευόμενοι-εκπαιδευτές, κυρίως ως προς τη μέθοδο της εμπυχώσης και τη χρήση ενεργητικών τεχνικών.
2. Η διερεύνηση των τυπικών προσόντων που διαθέτουν οι εκπαιδευτές και πως αυτά επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία.
Τυπικά προσόντα θεωρήθηκαν οι προηγούμενες σπουδές των εκπαιδευομένων, η επιμόρφωση σε θέματα εκπαίδευσης ενηλίκων και η διδακτική εμπειρία τους σε ενήλικους ή σε άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Στόχοι της έρευνας ήταν να διερευνηθεί:

1. αν οι εκπαιδευόμενοι υιοθετούν τις αρχές των ανθρωπιστικών θεωριών και προσεγγίσεων στην εκπαιδευτική διαδικασία
2. αν θεωρούν τη χρήση ενεργητικών τεχνικών και το ρόλο του εμπυχωτή ως προσόν για έναν εκπαιδευτή ενηλίκων
3. αν εφαρμόζουν ενεργητικές τεχνικές και τις διασυνδέουν επιτυχώς με τους αντίστοιχους στόχους
4. αν υιοθετούν το ρόλο του εμπυχωτή
5. αν οι σπουδές, η επιμόρφωση και η διδακτική εμπειρία, επηρεάζουν τις επιλογές τους.

Ερευνητικά ερωτήματα

Διατυπώθηκαν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα:

1. Υιοθέτησαν οι εκπαιδευόμενοι την ανθρωπιστική προσέγγιση; Ποια τυπικά προσόντα τους ώθησαν προς αυτή την κατεύθυνση;
2. Εφάρμοσαν ενεργητικές τεχνικές σε αντιστοιχία με τους στόχους και υιοθέτησαν το ρόλο του εμπυχωτή; Ποια ουσιαστικά και τυπικά προσόντα διέθεταν όσοι το επέτυχαν;
3. Επηρέασαν τα τυπικά προσόντα του εκπαιδευτή την εκπαιδευτική του προσέγγιση (ως προς την εμπύχωση και την εφαρμογή των ενεργητικών τεχνικών);

Υποθέσεις

1. Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών» ωθεί τους εκπαιδευόμενους να υιοθετήσουν την ανθρωπιστική προσέγγιση. Αυτό επιτυγχάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό, με όσους διαθέτουν σπουδές στην παιδαγωγική, στην εκπαίδευση ενηλίκων, στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες (ψυχολογία, κοινωνιολογία) ή/και διδακτική εμπειρία σε ενήλικους ή σε άλλη βαθμίδα της εκπαίδευσης.
2. Οι εκπαιδευτές, εφαρμόζουν ενεργητικές τεχνικές και τις διασυνδέουν επιτυχώς με τους στόχους. Όσοι το επιτυγχάνουν, διαθέτουν προηγούμενες σπουδές παιδαγωγικής ή/και εκπαίδευσης ενηλίκων. Επιπλέον, τις θεωρούν σημαντικές (τις ενεργητικές τεχνικές) και υιοθετούν την ανθρωπιστική προσέγγιση.
3. Το ρόλο του εμπυχωτή τον υιοθετεί η μειοψηφία των εκπαιδευτών. Όσοι όμως το επιτυγχάνουν, υιοθετούν και την ανθρωπιστική προσέγγιση, θεωρούν την εμπύχωση απαραίτητη μέθοδο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και χρησιμοποιούν με επιτυχία τις ενεργητικές τεχνικές. Τέλος, διαθέτουν αυξημένα τυπικά προσόντα στις περισσότερες κατηγορίες.
4. Τα τυπικά προσόντα επηρεάζουν τα ουσιαστικά. Η έλλειψη σπουδών στην παιδαγωγική ή κατάρτισης στην εκπαίδευση ενηλίκων, οδηγούν ακόμη και έμπειρους εκπαιδευτές στην παραδοσιακή διδασκαλία. Δεν υιοθετούν δηλαδή την εμπυχωτική λειτουργία και δεν εφαρμόζουν επιτυχώς τις ενεργητικές τεχνικές.

Μέθοδος

Υποκείμενα

Ο πληθυσμός της έρευνας ήταν οι εκπαιδευτές ενηλίκων που ανήκουν στο εισαγωγικό μητρώο Α του ΕΚΕΠΙΣ και ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» του ίδιου φορέα. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αποτελεί καινοτόμο μορφή πιστοποίησης της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και ολοκληρωμένο μοντέλο εκπαίδευσης από απόσταση. Πήραν μέρος 31 εκπαιδευτές τριών διαφορετικών τμημάτων του προγράμματος, που υλοποιήθηκε στο νομό Κοζάνης. Το δείγμα ήταν επαρκές, γιατί ανήκει στο γενικό πληθυσμό και γιατί διαθέτει τα χαρακτηριστικά των περισσότερων κατηγοριών του.

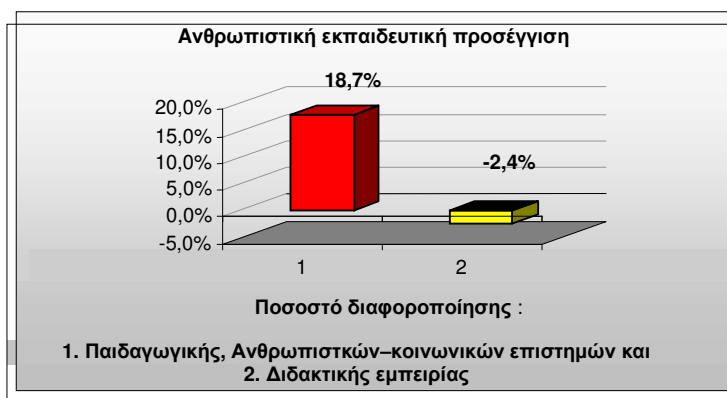
Διαδικασία

Στην έρευνα ακολουθήθηκε το μοντέλο της ποιοτικής προσέγγισης, απολογιστικού τύπου (Βεργίδης, 1999), γιατί επιτρέπει τη βαθύτερη ανάλυση, ερμηνεία και σύγκριση στάσεων, εφαρμογών και γεγονότων. Συμπεριλήφθηκαν όμως, και ποσοτικές τεχνικές μέτρησης των στοιχείων που συλλέχθηκαν, για να επιτευχθεί η ανάλυση των δεδομένων και η σύγκριση μεταξύ των μεταβλητών. Χρησιμοποιήθηκαν οι μέθοδοι της μη συμμετοχικής παρατήρησης, του ερωτηματολογίου (Noye & Riveteau, 1999) και του βιογραφικού. Επιλέχθηκε η πολυ-μεθοδική προσέγγιση γιατί μειώνεται η πιθανότητα να παραποιηθεί η πραγματικότητα από τα ευρήματα μιας ειδικής μεθόδου. Σύμφωνα με τον Lin (όπως αναφέρεται στους Cohen & Manion, 1994), ο συνδυασμός των δύο πρώτων μεθόδων που επιλέχθηκαν, οδηγεί σε αξιόπιστα ευρήματα. Τα αντίστοιχα εργαλεία ήταν οι ερωτήσεις επιλογής, το φύλλο παρατήρησης και το δελτίο βιογραφικών στοιχείων. Η «μεθοδολογική τριγωνοποίηση» που ακολουθήθηκε, εμπεριείχε τη χρήση διαφορετικών μεθόδων για την επίτευξη ενός δεδομένου στόχου, προκειμένου να αποφευχθεί ο «μεθοδολογικός περιορισμός» και να επιτευχθεί μεγαλύτερη εγκυρότητα και αξιοπιστία. Η προσωπική επικοινωνία των ερευνητών διασφάλισε τη συμμετοχή των υποκειμένων σε μια ιδιαιτέρως λεπτή διαδικασία που είχε σχέση με τη βιντεοσκόπηση κατά τη διάρκεια αξιολόγησής τους. και επηρέασε θετικά την ακριβέστερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η δεοντολογία τηρήθηκε αυστηρά σε όλα τα στάδια της έρευνας (Bell, 1993· Cohen, 1994· Faulkner, 1999) με ενημέρωση και γραπτή άδεια από όλους τους συμμετέχοντες.

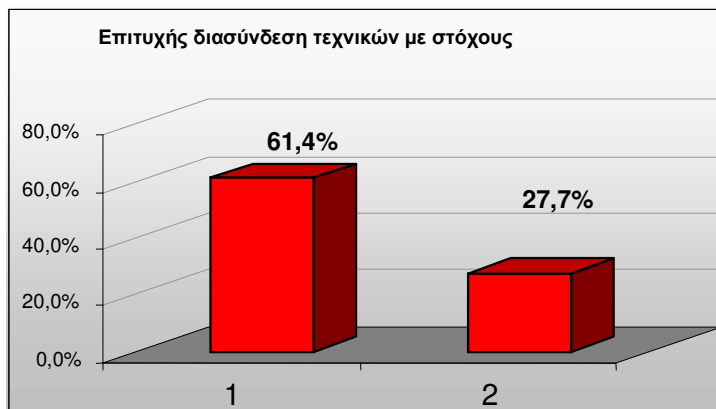
Αποτελέσματα

Σύμφωνα με τα αρχικά ερωτήματα, τα αποτελέσματα συνοψίζονται ως εξής:

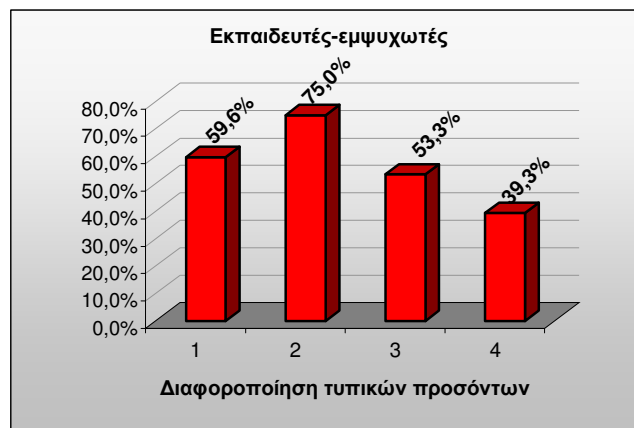
1. Οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτές υιοθετούν την ανθρωπιστική προσέγγιση στην εκπαιδευτική τους πρακτική σε ποσοστό 64,5%. Το τυπικό προσόν που τους ωθεί να το επιτύχουν, είναι οι προηγούμενες σπουδές τους στην παιδαγωγική και στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες. Αντίθετα, δε φάνηκε να συμβαίνει το ίδιο με εκείνους που διέθεταν μόνον διδακτική εμπειρία.

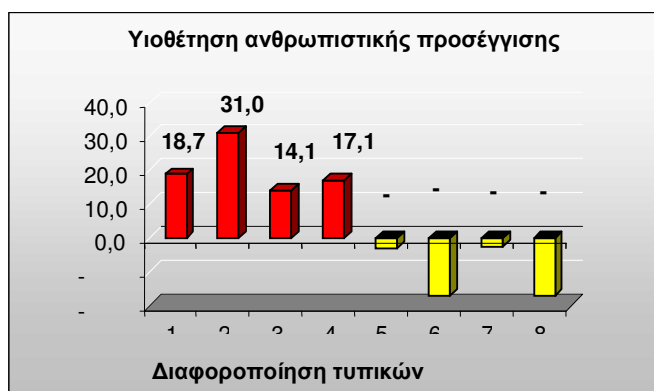
2. Η συντριπτική πλειοψηφία (90,3%) εφαρμόζει ενεργητικές τεχνικές, αλλά οι περισσότεροι από τους μισούς δεν καταφέρνουν να τις συνδέσουν επιτυχώς με τους στόχους. Θετική επίδραση στην επιτυχή διασύνδεση έχει η υιοθέτηση της ανθρωπιστικής προσέγγισης, όπως και η υιοθέτηση της άποψης από τους εκπαιδευτές ότι οι συγκεκριμένες τεχνικές έχουν σημαντική συνεισφορά στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ως προς τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευτών, σημαντική θέση έχουν οι προϋπάρχουσες γνώσεις παιδαγωγικής και λιγότερο η επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Επίσης, σύμφωνα με την παρατήρηση των DVD's το 64,5% δεν υιοθετούν το ρόλο του εμπνευστή. Όσοι όμως το επιτυγχάνουν, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, είναι εκείνοι που διαθέτουν ουσιαστικά προσόντα δηλαδή υιοθετούν την ανθρωπιστική προσέγγιση, θεωρούν την εμπνέωση απαραίτητη στην εκπαιδευτική διαδικασία και εφαρμόζουν επιτυχώς τις ενεργητικές τεχνικές. Αλλά και τα τυπικά τους προσόντα είναι αυξημένα. Την πρώτη θέση κατέχουν οι σπουδές στην παιδαγωγική και ακολουθούν κατά σειρά οι σπουδές στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες, η επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων και η διδακτική εμπειρία γενικά.

1. Σπουδές στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες
 2. Σπουδές στην παιδαγωγική
 3. Επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων
 4. Διδακτική εμπειρία γενικά
3. Τα τυπικά προσόντα των εκπαιδευτών επηρεάζουν την εκπαιδευτική τους προσέγγιση και κυρίως οι προηγούμενες σπουδές τους, ενώ η διδακτική εμπειρία δεν τους βοηθά σε μεγάλο βαθμό.

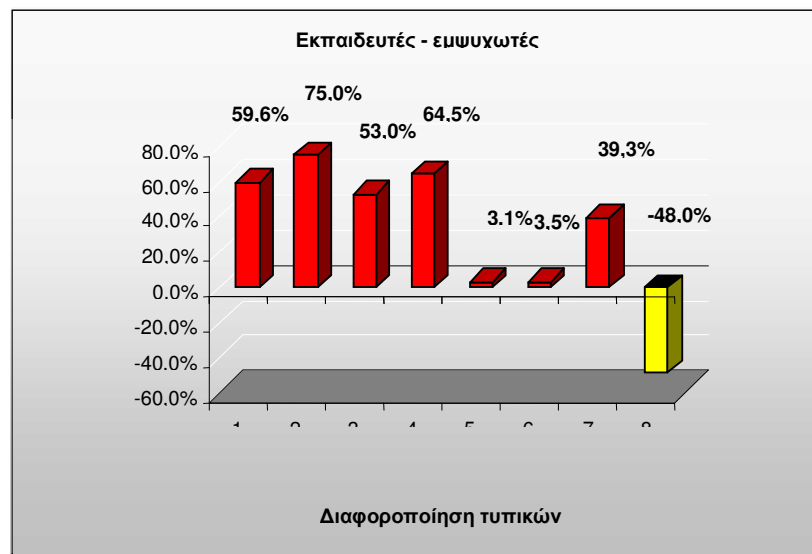
1. Σπουδές στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες
2. Σπουδές στην παιδαγωγική
3. Επιμόρφωση στην εκπαίδευση ενηλίκων
4. Γνώσεις παιδαγωγικής ή εκπαίδευσης ενηλίκων
5. Διδακτική εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων
6. Διδακτική εμπειρία σε άλλη βαθμίδα της εκπαίδευσης
7. Διδακτική εμπειρία γενικά
8. Μόνον διδακτική εμπειρία

Αρνητική είναι η διαφορά μεταξύ όσων δε διαθέτουν το τυπικό προσόν (διδακτική εμπειρία) και υπερέχουν ως προς την εγγύτητα προς το ουσιαστικό προσόν (εκπαιδευτική προσέγγιση).

Πιο συγκεκριμένα στην επιτυχή εφαρμογή των ενεργητικών τεχνικών συμβάλλουν θετικά οι σπουδές στην παιδαγωγική, στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη συνέχεια οι σπουδές στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες και τέλος η διδακτική εμπειρία.

Ανάλογα ήταν και τα αποτελέσματα που προέκυψαν σε σχέση με τα τυπικά προσόντα που ωθούν τους εκπαιδευτές να υιοθετήσουν την εμπνευστική λειτουργία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι αρχικές υποθέσεις αυτής της έρευνας επιβεβαιώθηκαν σε μεγάλο βαθμό και οι σπουδές στην παιδαγωγική και στις ανθρωπιστικές-κοινωνικές επιστήμες βοηθούν τους εκπαιδευτές ενηλίκων περισσότερο από τη διδακτική εμπειρία ως προς την υιοθέτηση της ανθρωπιστικής προσέγγισης. Επομένως, το επαγγελματικό προφίλ των εκπαιδευτών ενηλίκων θα πρέπει να στηρίζεται όχι μόνον σε γνώσεις αλλά και σε κοινωνικές δεξιότητες, όπως εκείνες της δυνατότητας εύρεσης εναλλακτικών λύσεων, ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων, συνεργατικότητας, ενσυναισθητικής κατανόησης, αποδοχής, εμπιστοσύνης και σεβασμού προς τους ενηλίκους εκπαιδευόμενους. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω θα πρέπει τα προγράμματα κατάρτισης των εκπαιδευτών ενηλίκων να εμπλουτιστούν με τις αρχές της ενεργητικής-βιωματικής μάθησης, της εμπύχωσης, της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και της ανοικτής επικοινωνίας ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τους εκπαιδευόμενους. Βασική προϋπόθεση είναι ολοκληρωμένη εκπαίδευση των εκπαιδευτών ενηλίκων, για να μετατραπούν από μεταδότες γνώσεων σε εμπνευστές, καταλύτες και διαμεσολαβητές μεταξύ του γνωστικού αντικείμενου και των εκπαιδευόμενων.

Βιβλιογραφία

- Bell, Judith. (1993). *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Βεργίδης, Δημήτρης. (1999). Κοινωνικός και οικονομικός ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα. Στο Βεργίδης, Δ., Abrahamsson, K., Davis, M., Fay, R., *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Κοινωνική και Οικονομική Λειτουργία*, 9-88, τόμος Β'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Cohen, Louis, & Manion, Lawrence. (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Courau, Sophie. (2000). *Τα Βασικά Εργαλεία του Εκπαιδευτή Ενηλίκων*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Faulkner Dorothy, Swann, Joan, Baker, Sally, Bird, Margaret, & Carty, Joan. (1999). *Εξέλιξη του παιδιού στο κοινωνικό περιβάλλον: Εγχειρίδιο Μεθοδολογίας*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Jaques, David. (2001). *Μάθηση σε ομάδες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Jarvis, Peter. (1995). Teachers and Learners in Adult Education: Transaction or Moral Interaction? *Studies in the Education of Adults*, 27(1), 24-35.
- Jarvis, Peter. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Κόκκος, Αλέξης, & Λιοναράκης, Α. (1998). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων – διδασκομένων*, τόμος Β'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Α. (1999). *Το πεδίο, οι αρχές μάθησης, οι συντελεστές*, τόμος Α'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Αλέξης. (2000). *Ο Μετασχηματισμός των Στάσεων και ο Ρόλος του Εμπυχωτή*. Πάτρα: Πανεπιστήμιο Πατρών & Μέντωρ.
- Κόκκος, Αλέξης. (2002). Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: προσδιορισμός του πεδίου, τάσεις, πολιτικές. Στο Α. Κόκκος (επιμ.), *Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Κόκκος, Αλέξης. (2005). Εκπαιδευτικές τεχνικές. Στο Πρόγραμμα: «Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών», διδακτικό υλικό, τόμος 1. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.
- Κοσμόπουλος, Αλέξανδρος, Μουλαδούδης, Γρηγόρης. (2003). *Ο Carl Rogers και η προσωποκεντρική του θεωρία για την ψυχοθεραπεία και την εκπαίδευση*. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
- Lobrot, Michel. (1975). *La pedagogie institutionnelle*. Paris: Gauthier-Villars.
- Lobrot, Michel. (1993). Η ιστορία της εξέλιξης ομάδων, μετάφραση Κ. Κανακάκη, *Τετράδια Ψυχιατρικής*, 42, 92-98.
- Μουλαδούδης, Γρηγόρης. (2005). «Είναι» του εκπαιδευτή ενηλίκων versus τεχνικές παραγωγής, ανάπτυξης και αναπαραγωγής των κοινωνικών δεξιοτήτων. Στο Πρακτικά (σε ηλεκτρονική μορφή) 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων «Εκπαίδευση Ενηλίκων και κοινωνικές δεξιότητες», 209-218.
- Noye, Didier, & Piveteau, Jacques. (1999). *Πρακτικός οδηγός του εκπαιδευτή*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Rogers, Alan. (1999). *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Abstract

In this paper the results of a pilot qualitative research that was conducted in the innovative program of educators' education of the National Accreditation Centre for Continuing Vocational Training are being discussed. In order to achieve the objectives of the research the inquiring techniques of non participative observation, questionnaire and analysis of curriculum vitae were used. The main objective of the research was to elevate the typical qualifications that learners-educators who adopt the humanistic approach seem to have, apply energetic techniques, and finally adopt the role of animator. According to the recent bibliography these three elements, constitute important parameters of educator's profile in order to achieve effective learning in the field of adults' education.

Στοιχεία συγγραφέων:

1. Κρύστα Ρακαλλίδου

Νηπιαγωγός, Εκπαιδεύτρια ενηλίκων, Μ.Δ.Ε. «Σπουδές στην εκπαίδευση»

Διεύθυνση: Αγίας Τριάδας 18, Τ.Κ.: 50200

ΤΗΛ: 2463024503 κιν. 6944344887

E-mail: rakallidou@sch.gr

2. Ιωάννα Κομνηνού

Θεολόγος, Φιλολόγος, Οικ. Οικονομίας, Υπ. Διδ., MPhil

Διεύθυνση: Βακτριανής 39, Τ.Κ.: 15772

ΤΗΛ/ΦΑΞ: 210 7796075 κιν. 6977079921

E-mail: kilm@otenet.gr

